

Poème en prose

Nije tu bilo rata, niti bitke, jednostavna ubistva, unaprijed pripremljena, organizirana, programirana, metodički sprovedena, sa namjerom da prouzrokuje ranjavanje, nanese bol i kao vrhulski cilj : zada smrt. Fizicka smrt pojedinca, u prvo vrijeme, individualna smrt sto vise stanovnika, kako bi nakon toga dosla moralna smrt, defetizam, odlazak, napustanje koje prouzrokuje nestanak istorije, izumiranje citavog grada, kraj hiljadugodisnje price. Svi su oni spavali u svojim kovcezima, spavali su vec dvanaest godina, a da niko od njih toga nije bio svjestan. Nisu to mogli vjerovati, dobrovoljno su ostali slijepi, vjerovali su u ljubav, vjerovali su u ljepotu, u istoriju, u prijateljstvo, u rad, u ekonomiju, u sport, vjerovali su u feste i u alkohol, vjerovali su nocne barove i neprebrojne kafice nanizane jedan pored drugoga, odmah tu pored dzamija, crkvi i sinagoga, vjerovali su u Bascarsiju, vjerovali su u Miljacku i Gavrila Principa, vjerovali su u Olimpijske Igre, vjerovali su u Zdravka Colica i Bijelo Dugme, u Radomira Tocka u rok i bluz, vjerovali su u Italiju - tu odmah preko puta i njene otvorene granice.

Vjerovali su u Jadransko more i u Trst i ponekad u Tita, vjerovali su da su planine dovoljno visoke da ih zastite od svih rasistickih mrznji, vjerovali su da je su davno svrsili sa nacizmom, vjerovali su u sami sebe, vjerovali su da je dovoljno voljeti i biti voljen kada se ima dvadeset godina, jer oni koji ce umrijeti i oni koji su nanosili smrt, imali su po dvadeset godina. Suada Dilberovic je imala dvadeset godina. Vjerovali su u Ameriku, u Francusku, vjerovali su da je svima bilo jasno da su oni evropljani i da je u Evropi barbarstvo nepovratno nestalo sa nacizmom, vjerovali su u prijateljstvo Srbije, vjerovali su u obrazovanje, u slikarstvo, u literaturu, u umjetnost u svim njenim oblicima,

Vjerovali su u svoje rodjake iz Australije i sa Novog Zelanda, vjerovali su u medjunarodne konferencije, u Nobelovu Nagradu, u Ivu Andrica, u Pasternika u Velikog brata iz Moskve ; vjerovali su da ce razum nadvladati, vjerovali su u dva miliona mijesanih brakova, svi su oni bar jedanputa u zivotu voljeli mladu srpkinju, mladu hrvaticu, mladu muslimanku ili nekog mladog srbina, ili hrvata ili pak muslimana, vjerovali su da ce upravo ta ljubav sprijeciti svakoga da uzme pusku i da puca. Vjerovali su da je rat u Sloveniji i rat u Hrvatskoj bili dovoljni, da bi se neizbjezni raspad završio bez dodatne krvi, vjerovali su da ekonomija nije najvaznija, vjerovali su da je politika bila u sluzbi pravde i istine, nisu gajili iluzije u politicare, ali su vjerovali da ce njihova brojnost sve nadglasati. Vjerovali su da pop-muzika nema granica, vjerovali su da ce sistematsko rusenje djecije bolnice biti vise nego nepodnosljiva za prijateljske drzave, isto tako su vjerovali da stadion pretvoren u groblje je nesto nepodnosljivo, vjerovali su da je biblioteka svetinja i da dodirnuti svetinju ce navucu mrznju citavog svijeta. Vjerovali su da ce vojnicke konzerve, stare preko pedeset godina, jesti svega nekoliko dana, vjerovali su da ce onima odozgo nestati municije, bez obzira sto su znali da je sva titova armija u njihovim rukama, vjerovali su da ce izlazeci na ulice svako vece pokazati citavom svijetu da se moze mirno zivjeti, razliciti i zajedno u Sarajevu.

Vjerovali su da su dovoljno rekli NE ratu, vjerovali su da će deset hiljada stanovnika na ulicama uticati na politicare, vjerovali su u željezničke pruge i aerodrome, vjerovali su u telefone i televiziju, vjerovali su u hotel Bristol, vjerovali su da cinjenica, da svi školovani evropljani znaju za Sarajevo kao mjesto gdje je otpočeo prvi svjetski rat, biti dovoljna da ućuti topove, vjerovali su u Volkswagen, vjerovali su u tvornicu gdje je radilo osam hiljada radnika i u dvije hiljade novih Golfova, nisu vjerovali da će cetnici čekati da automobili budu spremni za isporuku, pa da otpocnu sa opsadom grada i uzmu plijen, vjerovali su da su Beyrouth, Liban i Dubrovnik bili dovoljni, vjerovali su da za mandate nisu najvažnije pare, vjerovali su da će se citav svijet dicit da kaže STOP, vjerovali su, da će barem Europa odmah reagovati, vjerovali su da će prvo bombardovanje biti i pisljednje, vjerovali su u Mitterrand-a, vjerovali su da će davanjem njegovog imena ulicama i bolnici, odati pocast casnom covjeku, vjerovali su da o njemu imaju pogresno misljenje, vjerovali su da će NATO bombardovati artiljeriju koja je opsjela grad, nisu vjerovali da cetnici vjeruju da će opsada trajati svega tri sedmice, nisu vjerovali da će nakon tri sedmice opsade svi bjezati iz grada, predajuci tako kljućeve grada cetnicama, Vjerovali su da nikada neće otici, vjerovali su da će ga se sjetiti svi koji su voljeli Sarajavo, vjerovali su da će oni milioni turista koji su bar jednom prošli pored rijeke, se dicit kao jedan i reci STOP, vjerovali su da će sefovi drzava cuti svoje gradjane kako kazu « spasite Sarajevo », vjerovali su da CNN i da svi CNN-i ovoga svijeta imaju stvarnu moc, vjerovali su da zabavni program koji slijedi odmah nakon slika razrusenog grada, ne može zaboraviti barbarstvo. Vjerovali su da će svi skijasi, hokejasi i klizaci, svi oni koji su bar jedanput bili u Sarajevu, se dicit i reci STOP, vjerovali su, da kada se to desi, da će natjerati njihove vlade da reaguju.

Vjerovali su da nema sitnih racunica u deytonskim pregovorima, vjerovali su da svi kosarkasi i fudbaleri vole Bosnu, Sarajevo i Zelju, da će ta ljubav uticati na sefove drzava, vjerovali su da su dva sata avionom dovoljna da zblize ljude i srca, vjerovali su u blizinu Pariza i Rima i da je parizanima i rimljanima nepodnosljiva buka topova i zvizduci metaka koji odskacu po kaldrmi, nakon sto je mozda neki probusio tacnu ispod male soljice za kafu, vjerovali su da će zbog te nepodnosljive buke parizani i rimljani reci : « Stanite ! Ovog trenutka stanite ! » vjerovali su da je vazila jednacina : « Sarajlija = Gradjanin », vjerovali su da « I am a berliner » treba da se adaptira i da postane « Ja sam sarajlija ». Nisu vjerovali da će Trebevic postati omiljeni polozej ubica. Vjerovali su u sebe i u svoje Sarajevo. Nista oni nisu vidjeli od onog sto im se sprema, ostali su slijepi, zbog ljubavi i vjere u covjeka.

Izdrzali su cetiri godine u jadu i cemeru. Zima kao i svakodnevna smrt koja nailazi kad hoće i gdje hoće, slijedeci trenutno raspolozenje nekog snajperiste i njegove trenutne prohtjeve, da pogodi konobaricu koja radi u basti, sa posluzejavnikom punih malih soljica za kafu ili, priije da je zaplasi nego da je ubije, da je zastrasi, i time pokaze svoju snagu - sebi, a njoj - njenu nemoc, ili mozda da jednostavno pogodi u soljicu sa kafom. Izdrzali su : Zlatan, Fakan, Bescha, Nada kao i svi ostali iz Manuelove mnogobrojne familije, koja je istovremeno i Jasarova familija, koji je uvijek odbijajao, odbijao do kraja svog zivota, da se tamo vrati, kao i sve ostale familije,

hiljade ostalih sarajevskih familija, bez lica i imena, jednostavne cifre, ali samo za one koji imaju minimum savjesti i razuma, za one koji se ne ogledaju u crnom talogu kafe ili u casici alkohola, koji znaju da su cifre samo najbrzi nacin da se nabroji hiljade imena. Izdržali su suceljavajuci se sa medjunarodnim misijama, simpozijima, deklaracijama, dobrim i onim drugim namjerama, humanitarnim konvojima, manjkom konvoja oruzja - kada su nakon nekoliko mjeseci shvatili dan su im oni najpreci. Ostali su, nisu otisli i izdržali su do kraja.

Danas, Sarajevo opet ima struju i vodu dvadest cetiri sata dnevno, opsada grada je skinuta, opsada koju je tzv « Veliki drzavnik » dosao da negira prvih mjeseci. Grad pred Manuelovim ocima sada ima ukus sreće, to vise nije grad u kojem vlada strah. Sada sarajlije opet mogu gledati prema Trebevicu bez straha i mrznje.

Nicolas Kurtovitch

Nueva Caledonia